

Förord

Upplands fornminnesförening och hembygdsförbund har som tidigare år uppdragit åt Upplandsmuseet att sammanställa och producera årsboken *Uppland*, en hedersam uppgift som vi tar på stort allvar och betraktar som mycket viktig och angelägen. Till skillnad från 2005-års utgåva, som var ett temanummer med utgångspunkt från resultaten av de arkeologiska undersökningarna längs nya E4:an, presenterar vi nu en årgång med ett varierat innehåll bestående av en välgörande blandning av vetenskaplig forskning, lokalhistoria och personliga skildringar baserade på upplevelser och minnen.

Omslagsbilden med samnen Lars Johansson som säljer renkött på Upplandsmuseets gård i samband med Distingsmarknaden 1970, knyter an till två artiklar som inleder Uppland 2006. Det är FD Henrik Ågrens gedigna beskrivning av *Gustav Vasa och Gamla Uppsala*, som bland annat diskuterar motiven bakom valet av samlingsplats för kung-

ens så kallade burspråk, vilka vid flera tillfällen ägde rum i anslutning till Distingsmarknaden. Lokalhistoriker Birger Thisner skildrar Distingsmarknaden med utgångspunkt från starka barndomsminnen och skriver om ett marknadsbesök ca 1917–1918.

Joakim Kjellberg är medeltidsarkeolog vid Upplandsmuseet och hans bidrag behandlar Fyrisån och årnumret i förhållande till den medeltida stadens framväxt och Uppsalas fortsatta utveckling fram till 1800-talets andra hälft. Fyrisån står också i centrum när etnobiolog Ingvar Svanberg redogör för Upplands landskapsfisk, aspen, med utgångspunkt från Carl von Linnés bevarade anteckningar från universitetsföreläsningar på 1740-talet. Artikels titel är ett citat hämtat från Linnés noteringar: "*Då Aspen leker, stiger han upp här i Uppsala åen.*"

Antikvarie Marja Erikson och FD Christian Lovén, båda verksamma vid Upplandsmuseet, riktar intresset mot

Ramsta socken och skriver om den försvunna gården Ramsta och dess kyrka. Artikeln ställer flera intressanta frågor men ger även förslag till svar. FD Göran Ulväng behandlar det iögonfallande gravkoret vid Gryta kyrka, ett monument över den grevliga ätten Spens. Efter genomgång av räkenskaper i Höja gårdsarkiv, blir författarens slutledning att arkitekten bakom verket är Carl Christoffer Gjörvell.

Antikvarie Barbro Björnemalm är verksam vid Upplandsmuseet och arbetar bland annat med föremålssamlingarna. Det var ett nytt förvärv, bestående av föremål, fotografier och arkivalier, som inspirerade henne att skriva artikeln *Uno V Nyberg från Långtora och bondetåget*. Museets samlingar ligger också till grund för antikvarie Bo Larssons bidrag: *228 glasplåtar och ett vykort*. I huvudsak är det bilderna som får tala i artikeln men de sätts in i sitt sammanhang och kommenteras av författaren.

Mats Rydén, professor em. i engelska, har intresserat sig för sin företrädare Axel Erdmann, Sveriges förste professor i engelska, och i efterlämnade handlingar funnit dennes förslag till *Promenader i Uppsalas omgivning* från 1916. Erdmann hyste ett genuint intresse för Uppland och var bland annat ordförande i Upplands fornminnesförening 1907–1918.

Stiftsgården Breidagård i Marielund, Funbo, har en tämligen okänd historia som gästhem åren 1916–1963. Det är ett

stycke dold kvinnohistoria som framträder när fil.mag. Inger Björkman med stor värme skildrar tillkomsten av och gästhemslivet på Breidagård. En glimt från Salsta slott, inte som byggnadsverk och kulturminne, utan som finsk tillflyktsort under andra världskriget, ger professor Claes-Henric Siven i sin artikel.

Textilvetaren Lisa Hartman har studerat Uppsala läns hemslöjdsförenings historia förmedlad genom arkivalier, föremål, skisser och foton och funnit med utgångspunkt från några modellserier för handarbete 1930–1950, att verksamheten i hög grad hade ett fostrande syfte i frågan om "svensk smak och stil". Civilingenjör Märten Ehn, slutligen, har kartlagt ett stycke 1900-talshistoria som inte varit föremål för dokumentation tidigare. Under rubriken *Uppsala under bensinåldern* redovisar författaren i ord och bild bensindistributionens uppbyggnad och fem generationers bensinstationer i Uppsala.

Som brukligt är avslutas årsboken med Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds verksamhetsberättelse för det gångna året samt glimtar från hembygdsföreningarnas mångsidiga verksamhet.

Håkan Liby
landsantikvarie / sekreterare

Irène Flygare
forskningschef